

מחברת ערכין - ו

מסכת ערכין פרק ו

(כא,ב) משנה שום היתומים שלשים יום, ושום ההקדש ששים יום, ומכריזין בבקר ובערב:

גמרא מאי שנא בבקר ובערב? אמר **רב יהודה** אמר **רב**: בשעת הוצאת פועלים ובשעת הכנסת פועלים. בשעת הוצאת פועלים, דאיכא דניחא למיזבן. אמר להו לפועלים: איזילו סיירו לה ניהלי. בשעת הכנסת פועלים, דנידכר, דאמר להו: ניזיל נישילינהו

תניא נמי הכי: שום היתומים שלשים יום, ושום ההקדש ששים יום, ומכריזין בבקר ובערב, בשעת הוצאת פועלים ובשעת הכנסת פועלים. אומר: שדה פלוני, בסימניה ובמצריה, כך היא יפה וכך היא שומא. כל הרוצה ליקח, יבא ויקח. על מנת ליתן לאשה בכתובתה ולבעל חוב בחובו.

גלמה לי למימר "על מנת ליתן לאשה כתובתה ולבעל חוב חובו"? דאיכא דניחא ליה בבעל חוב, דמיקל בזוזי, ואיכא דניחא ליה באשה, דשקלה על יד על יד

(כב,א) תנו רבנן: שום היתומים שלשים יום, ושום ההקדש ששים יום, דברי **רבי מאיר**. **רבי יהודה** אומר: שום היתומים ששים יום, ושום ההקדש תשעים יום. **וחכמים** אומרים: אחד זה ואחד זה ששים יום.

אמר **רב חסדא** אמר **אבימי**: הלכה: שום היתומים ששים יום. יתיב **רבי חייא בר אבין** וקאמר להא שמעתא. אמר ליה **רב נחמן בר יצחק לרבי חייא בר אבין**: "ששים" קאמרת או "שלשים" קאמרת? אמר ליה: "ששים". ג' דיתומים או דהקדש? אמר ליה: דיתומים. ג' כרבי מאיר או כרבי יהודה? אמר ליה: כרבי מאיר. {והא, רבי מאיר "שלשים" קאמר?! אמר ליה: הכי אמר **רב חסדא**: **מאבימי** קולפי טאבי בלעי עלה דהא שמעתא - בא להכריז רצופים, שלשים; בשני ובחמישי, ששים. ואע"ג דכי חשיב להו מר ליומי הכרזה, לא הוו אלא תמניסר יומי, כיון דמשכא מילתא, שמעי אינשי.

אמר **רב יהודה** אמר **רב אסי**: אין נזקקין לנכסי יתומים אלא אם כן היתה רבית אוכלת בהן. **ורבי יוחנן** אומר: או לשטר שיש בו רבית, או לכתובת אשה, משום מזוני.

מחברת ערכין - ו

ורב אסי, מ"ט לא אמר לכתובת אשה? כדהא תקינו ליה רבנן מעשה ידיה. ואידך: זימנין דלא ספקה.

{תנן: שום היתומים שלשים יום, ושום ההקדש ששים יום, ומכריזין בבקר ובערב. במאי עסקינן? אילימא בבעל חוב נכרי, מי ציית? אלא פשיטא, בבעל חוב ישראל. אי דקאכיל ריביתא, מי שבקינן ליה? ואלא דלא קאכיל ריביתא. ~וקתני נזקקין - בשלמא לרבי יוחנן, מוקי לה בכתובת אשה, אלא לרב אסי, קשיא.

{אמר לך רב אסי: ולרבי יוחנן מי ניחא?! מי שבקינן מזוני, דודאי קא מפסדא, ונקטינן הכרזה, דלא ידעינן אי מרווחינן אי לא מרווחינן? אהא לא קשיא - בתובעת כתובתה בב"ד, כדרב יהודה אמר שמואל, דאמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: התובעת כתובתה בב"ד, אין לה מזונות. {אי הכי, איזדקוקי לא מיזדקקינן לה! אלא, כיון דאיזדקקינן לה מעיקרא, מיזדקקינן לה לבסוף.

מ"מ, לרב אסי קשיא. אלעולם בבעל חוב גוי שקיבל עליו לדון בדיני ישראל. {אי הכי, רבית נמי לא לישקול! אשקיבל עליו לזו, ולא קיבל עליו לזו

{ת"ש: אין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית. במאי עסקינן? אילימא בבעל חוב גוי, מי צאית?! אלא פשיטא, בבעל חוב ישראל! אי אכיל ריביתא, מי שבקינן ליה?! אלא דלא אכיל ריביתא! וקתני: נזקקין - בשלמא לרבי יוחנן, מוקי לה בכתובת אשה, אלא לרב אסי, קשיא.

{אמר לך רב אסי: ולרבי יוחנן מי ניחא?! אי כתובה, מאי איריא מיתמי?! אפילו מיניה דידיה נמי, בזיבורית! אהא לא קשיא - ר"מ היא, דאמר כתובת אשה בבינונית, ומיתמי בזיבורית.

מ"מ לרב אסי קשיא. אלעולם בבעל חוב גוי, שקיבל עליו לדון בדיני ישראל. {א"ה, רבית נמי לא נישקול! אשקיבל לזו ולא קיבל עליו לזו.

{ת"ש: ע"מ ליתן לאשה כתובתה ולבעל חוב חובו. בשלמא בעל חוב, בין מר ובין מר כדשנין, אלא כתובתה, בשלמא לר' יוחנן ניחא, אלא לרב אסי קשיא. אהכא במאי עסקינן? כשחייב מודה. אהשתא דאתית להכי, כולהו נמי כשחייב מודה.

מרימר אגבי כתובתה לגרושה מנכסי דיתמי. {א"ל **רבינא** **לאמימר**: והאמר רב יהודה אמר רב אסי אין נזקקין לנכסי יתומין אלא א"כ היתה רבית אוכלת בהן, רבי יוחנן אומר או לשטר שיש בו רבית או לכתובת אשה משום מזוני, ואפילו רבי יוחנן לא קאמר אלא באלמנה, דקמפסדא מזוני, אבל גרושה, לא. **אמר ליה**: הא אנן דרבי יוחנן משום חינא מתנינן לה.

אמר **רב נחמן**: מרישא לא הוה מיזדקיקנא לנכסי יתמי. כיון דשמענא להא **דרב הונא** חברין משמיה **דרב**: יתמי דאכלי דלא דידהו, ליזלו בתר שיבקייהו - מכאן ואילך מיזדקיקנא. מעיקרא מאי טעמא לא? אמר **רב פפא**: פריעת בעל חוב מצוה, ויתמי לא בני מיעבד מצוה נינהו. **רב הונא בריה דרב יהושע** אמר: אימר: צרי אתפסיה. מאי בינייהו? **אאיכא** בינייהו בשחייב מודה. <<אי נמי, שמתוה ומת בשמתיה. שלחו מתם: דשמתוה ומית בשמתיה. והלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע

(כב, ב) תנן: שום היתומים שלשים יום, ושום ההקדש ששים יום, ומכריזין בבקר ובערב. {במאי עסקינן? אילימא בבעל חוב נכרי, מי צאית?! אלא פשיטא, בבעל חוב ישראל. בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע, מוקי לה בשחייב מודה, אלא לרב פפא, קשיא. **אמר** לך רב פפא: אי בעית אימא כתובה משום חינא, ואי בעית אימא בבעל חוב גוי שקיבל עליו לדון בדיני ישראל. {אי קיבל עליו, לינטר להו עד דגדלי?! **אשקיבל** עליו לזו, ולא קיבל עליו לזו.

{ת"ש: על מנת ליתן לאשה כתובתה ולבעל חוב חובו. במאי עסקינן? אילימא בב"ח גוי, מי ציית?! אלא פשיטא: בבעל חוב ישראל. בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע, מוקי לה בשחייב מודה, אלא לרב פפא, בשלמא כתובה, משום חינא, אלא בעל חוב, קשיא. **אלעולם** בבעל חוב גוי, וכגון שקיבל עליו לדון בדיני ישראל. {אי קיבל עליו, לינטר להו עד דגדלי? **אשקיבל** עליו לזו ולא קיבל עליו לזו.

ארבא אמר: משום שובר. {א"ל **רב הונא בריה דרב יהושע לרבא**: ומי חיישינן לשובר?! והתנן: הנפרעת שלא בפניו, לא תפרע אלא בשבועה. ~ואמר ר' **אחא שר הבירה**: מעשה בא לפני ר' **יצחק נפחא** לאנטוכיא, ואמר: לא שנו אלא כתובת אשה משום חינא, אבל בעל חוב, לא. ~**ורבה** אמר **רב נחמן**: אפילו בעל חוב נמי. ~ואי חיישת לשובר, התם נמי ניחוש. **א"ל**: התם כדאמרינן

מחברת ערכין - ו

טעמא: שלא יהא כל אחד נוטל מעותיו של חברו והולך ויושב לו במדינת היס.

אמר **רבא**: הלכתא: אין נזקקין לנכסי יתומין, ואם אמר "תנו", נזקקין; "שדה זו" ו"מנה זו" נזקקין, ואין מעמידין אפוטרופוס; "שדה" סתם ו"מנה" סתם, נזקקין ומעמידין אפוטרופוס.

אמרי **נהרדעי**: בכולהו נזקקין ומעמידין אפוטרופוס, לבד מנמצאת שדה שאינה שלו, דאחזוקי סהדי בשקרי לא מחזקינן.

אמר **רב אשי**: הלכך אזדקוקי לא מזדקקינן, דהא אמר **רבא**: הלכתא: אין נזקקין, ואי מזדקקינן, מוקמינן אפוטרופוס, דאמרי **נהרדעי**: בכולהו נזקקין ומעמידין אפוטרופוס, לבד מנמצאת שדה שאינה שלו, דאחזוקי סהדי בשקרי לא מחזקינן:

(כג,א) משנה המקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה, **ר"א** אומר: כשיגרשנה, ידור הנאה. **רבי יהושע** אומר: אינו צריך. כיוצא בדבר, **ארשב"ג**: אף הערב לאשה בכתובתה, והיה בעלה מגרשה, ידירנה הנאה, שמא יעשה קינוניא על נכסים של זה, ויחזיר את אשתו:

גמרא במאי קמיפלגי? **רבי אליעזר** סבר: אדם עושה קינוניא על ההקדש, ו**רבי יהושע** סבר: אין אדם עושה קינוניא על ההקדש.

כואלא הא דאמר **רב הונא**: שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו, ואמר: מנה לפלוני בידי, נאמן - חזקה: אין עושה קינוניא על הקדש, לימא כתנאי אמרה לשמעתייה. **כלא** - עד כאן לא פליגי אלא בבריא, אבל בשכיב מרע, דברי הכל: אין אדם עושה קינוניא על ההקדש. מ"ט? אין אדם חוטא ולא לו.

איכא דאמרי: בבריא, דכ"ע לא פליגי דאדם עושה קינוניא על הקדש, והכא בנדר שהודר ברבים קמיפלגי - מר סבר: יש לו הפרה, ומ"ס: אין לו הפרה.

ואיבעית אימא: דכ"ע נדר שהודר ברבים יש לו הפרה, והכא בנדר שהודר על דעת רבים קמיפלגי.

כואלא הא דאמר **אמימר**: נדר שהודר ברבים, יש לו הפרה; על דעת רבים, אין לו הפרה, לימא כתנאי אמרה לשמעתייה. {ותו, "רבי יהושע אומר אינו צריך", "אינו מועיל" מיבעי ליה.

מחברת ערכין - ו

|אלא הכא בשאלה דהקדש קמיפלגי, והתניא: המקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה, ר"א אומר: כשהוא מגרשה, ידור הנאה. רבי יהושע אומר: אינו צריך. וא"ר אלעזר ברבי שמעון: הן הן דברי בית שמאי, הן הן דברי ב"ה, שב"ש אומרים הקדש טעות הקדש, וב"ה אומרים הקדש טעות אינו הקדש:

וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר וכו': **משה בר עזרי** ערבא דכלתיה הוה, **ורב הונא בריה** צורבא מרבנן הוה, ודחיקא ליה מילתא. אמר **אביי**: ליכא דנסבי עצה לרב הונא דליגרש לדביתהו, ותיתבע כתובתה מאבוה, ולהדרה מיהדרי? {א"ל **רבא**: והאנן "ידור הנאה" תנן?! אאביי: אטו כל דמגרש, בבי דינא מגרש?! לסוף, איגלאי מלתא דכהן הוה. אמר **אביי**: בתר עניא, אזלא עניותא. {ומי אמר אביי הכי?! והאמר אביי: איזהו רשע ערוס? זה המשיא עצה למכור בנכסים כרבן [שמעון בן] גמליאל? אבריה שאני, וצורבא מרבנן שאני.

{ותיפוק ליה, דערב דכתובה לא משתעבד? (**כגב**) אקבלן הוה. {הניחא למאן דאמר: קבלן, אע"ג דלית ליה נכסים ללוה, משתעבד, אלא למ"ד אית ליה, משתעבד; לית ליה, לא משתעבד, מאי איכא למימר? אאיבעית אימא: רב הונא הוה ליה, ואישתדוף, ואיבעית אימא: אבא לגביה בריה, שעבדה משעבד נפשיה.

דאיתמר: ערב דכתובה, דברי הכל לא משתעבד; קבלן דבעל חוב, דברי הכל משתעבד; ערב דבעל חוב, וקבלן דכתובה, פליגי. איכא למאן דאמר: אית ליה נכסי ללוה, משתעבד; לית ליה, לא משתעבד; ואיכא למאן דאמר: אע"ג דלית ליה, משתעבד. והלכתא בכולהו: אע"ג דלית ליה נמי, משתעבד, לבר מערב דכתובה, דאע"ג דאית ליה, לא משתעבד. מ"ט? מצוה קעביד, ולא מידי חסריה

ההוא גברא דזבנינהו לנכסיה, וקא גרשה לדביתהו. שלחה **רב יוסף בריה דרבא** לקמיה **דרב פפא**: ערב תנן, הקדש תנן - לוקח מהו? אמר ליה: נתנא כי רוכלא נישביב וניזיל?! **נהרדעי** אמרי: דתנן, תנן, דלא תנן, לא תנן. אמר **רב משרשיא**: מאי טעמא דנהרדעי? בשלמא הקדש, משום ריוח דהקדש - ערב נמי, מצוה הוא דעבד, ולא מידי חסריה - אלא לוקח, מכדי מידע ידע דכל חד וחד איכא עליה כתובה, אמאי ניזיל וניזבון?! איהו הוא דאפסיד אנפשיה!

מחברת ערכין - ו

משנה המקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב, אין האשה יכולה לגבות כתובתה מן ההקדש, ולא ב"ח את חובו, אלא הפודה פודה ע"מ ליתן לאשה בכתובתה ולבעל חוב את חובו. הקדיש תשעים מנה, והיה חובו מאה מנה, מוסיף עוד דינר, ופודה את הנכסים האלו על מנת ליתן לאשה כתובתה ולבעל חוב את חובו:

גמרא למה לי למימר "הפודה פודה"? משום דר' אבהו, דא"ר **אבהו**: שלא יאמרו: הקדש יוצא בלא פדיון.

מתניתין דלא כרבן שמעון בן גמליאל, דתניא: **רשב"ג** אומר: אם היה חובו כנגד הקדשו, פודה, ואם לאו, אינו פודה. ורבנן עד כמה? אמר **רב הונא בר יהודה** אמר **רב ששת**: עד פלגא:

משנה אע"פ שאמרו: חייבי ערכין ממשכנין אותן, נותנין לו מזון שלשים יום, וכסות שנים עשר חדש, מטה מוצעת וסנדליו ותפליו, לו, אבל לא לאשתו ולבניו. אם היה אומן, נותן לו שני כלי אומנות מכל מין ומין - חרש, נותנין לו שני מצעדין ושני מגירות. **רבי אליעזר** אומר: אם היה איכר, נותן לו צמדו; חמר, נותן לו חמורו. היה לו מין אחד מרובה ומין אחד מועט, אין אומר למכור את המרובה וליקח מן המועט, אלא נותנין לו שני מינין מן המרובה, וכל שיש לו מן המועט. המקדיש נכסיו, מעלין לו תפיליו:

גמרא מאי טעמא? דאמר קרא (**כז, א**) (ויקרא כז) "ואם מך הוא מערכך" החייהו מערכך:

אבל לא לאשתו ובניו וכו': מ"ט? הוא מערכך, ולא אשתו ובניו מערכך:

רבי אליעזר אומר אם היה איכר נותן לו צמדו [וכו']: ורבנן: הנהו לאו כלי אומנות נינהו, אלא נכסים נינהו:

היה לו מין אחד [וכו']: {פשיטא! כי היכי דסגי ליה עד השתא, השתא נמי סגי ליה. כמהו דתימא? עד האידנא, דהוה ליה לאושולי, הוה מושלי ליה. השתא, דליכא דמשיל ליה, לא - קמ"ל:

המקדיש את נכסיו מעלין לו תפילין: {ההוא גברא דזבנינהו לנכסיה. אתא לקמיה ד**רב יימר**. אמר להו: סליקו ליה תפילין. מאי קמ"ל? מתניתין היא: המקדיש נכסיו מעלין לו תפיליו! כמהו

מחברת ערכין - ו

דתימא? התם הוא, דסבר מצוה קא עבידנא, אבל לענין זבוני,
מצוה דגופיה לא זבין איניש - קמ"ל:

משנה אחד המקדיש נכסיו, ואחד המעריך עצמו, אין לו בכסות
אשתו, ולא בכסות בניו, ולא בצבע שצבע לשמן, ולא בסנדלים
חדשים שלקחן לשמן. אע"פ שאמרו: עבדים נמכרין בכסותן,
לשבח, שאם תלקח לו כסות בשלשים דינר, משובח מנה; וכן פרה,
אם ממתנין אותה לאיטליס, משובחת היא; וכן מרגלית, אם
מעלין אותה לכרך, משובחת היא. אין להקדש אלא מקומו ושעתו:

גמרא ת"ר: (ויקרא כז) "ונתן את הערכך ביום ההוא" - שלא
ישהה מרגלית לקלים. "קודש לה" - סתם ההקדישות לבדק
הבית: